

Directoraat-generaal: Leefmilieu

EUROSTATION – Blok II – 2de
verdieping
Victor Hortaplein, 40 bus 10
B – 1060 BRUSSEL

www.environment.fgov.be

Secretariaat van het Adviescomité SEA :

Claire Piens

t : + 32 2 524 95 12

e : claire.piens@environment.belgium.be

**Adviescomité SEA
24 oktober 2013**

Ontwerp van prospectieve studie over de perspectieven van elektriciteitsbevoorrading tot 2030

**Ontwerpadvies over het ontwerpregister met het oog op de
samenstelling van het milieueffectenrapport**

Context

Het SEA-Adviescomité werd op 2 oktober 2013 door het DG Energie van de FOD Economie gevat in het kader van de uitwerking van de studie over de perspectieven van elektriciteitsbevoorrading tot 2030, waarnaar verder wordt verwezen als de Prospectieve Studie elektriciteitsbevoorrading (PSE2)¹.

Een eerste PSE (2008-2017), gecombineerd met een SMB, werd uitgevoerd in 2009. Het SEA-comité heeft op 03/03/2009 een advies afgeleverd over het ontwerpregister van de SMB. Vervolgens heeft het op 09/07/2009 een advies afgeleverd over het milieueffectenrapport (uitgevoerd door Arcadis). Die adviezen kunnen geraadpleegd worden op de site van FOD Volksgezondheid². Er vond ook een openbare raadpleging plaats vóór de PSE werd afgerond.

Deze studie moet het voorwerp uitmaken van een evaluatie van de milieueffecten (SMB) voorafgaand aan zijn goedkeuring³, rekening houdend met de volgende doelstellingen:

- Een hoog niveau van milieubescherming waarborgen (behoud, bescherming en verbetering van de milieukwaliteit);
- Bijdragen tot de integratie van milieuoverwegingen in de uitwerking en goedkeuring van Plannen en Programma's;
- Het voorzorgsprincipe in overweging nemen;
- De duurzame ontwikkeling bevorderen.

Overeenkomstig artikel 10, § 2 van de wet van 13/02/2006 wordt aan het SEA-adviescomité gevraagd zich – in dit stadium van de procedure - uit te spreken over het ontwerp van register dat zal dienen als referentiekader om de milieueffecten van de PSE 2 te beoordelen.

Dit advies heeft als doel een analyse te maken van de pertinentie, de omvang en de precisie van de informatie die is vervat in het ontwerpregister dat door de DG Energie werd voorgelegd, en eventueel ontbrekende elementen te identificeren. Deze analyse moet gebeuren overeenkomstig bijlage II van de wet van 13/02/2006.

Overeenkomstig de voorschriften van de wet wordt het advies uitgebracht binnen de dertig dagen vanaf de ontvangst van de vraag, zijnde op 01 november 2013.

Het ontwerpregister van de SMB bestaat uit drie grote delen: een beschrijvend gedeelte (waaronder juridische en beleidsmatige randvoorwaarden, beschrijving van het milieu waarin de studie zal worden uitgevoerd), de milieu-effecten die bestudeerd moeten worden op basis van de "scoping-in" (in de studie op te nemen elementen) en van de "scoping-out" (niet-opgenomen elementen), de inhoud van het toekomstige milieu-effectenrapport.

Advies van het Adviescomité

Bij lezing van het ontwerpregister neemt het comité met genoegen akte van de klaarblijkelijke investering die de opstellers van de PSE hebben gedaan in de uitwerking ervan. Desalniettemin wenst het comité de twee volgende types van opmerkingen te formuleren :

¹ De verplichting om de PSE op te stellen wordt opgelegd door artikel 3 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, zoals gewijzigd door de wet van 1 juni 2005.

² <http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/Inspectionandenvironmentalrigh/SEAStrategivEnvironmentalAsses/HetAdviescomiteSEA/Teruggegevenadvies/index.htm>

³ Artikel 6, §1, 1ste gedachtestreep van de wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu. De auteur van het ontwerpregister van de SMB heeft namelijk geen screening uitgevoerd omdat die is opgenomen in deze 1ste gedachtestreep 'materieel toepassingsgebied van de wet'.

I. Algemene opmerkingen

Aangezien de PSE2 drie basisscenario's en vier alternatieve scenario's weergeeft, zou het ook interessant zijn te kunnen beschikken over algemene informatie rond de gebruikte methodologie voor de uitwerking van het milieueffectenrapport, en meer bepaald over de manier waarop de gevolgen voor het milieu van de PSE voor de verschillende scenario's zal worden geanalyseerd.

Het Comité waardeert de algemene situering van de thema's aan de hand van de beschrijving van de huidige situatie, die verder gaat dan in PSE1..

In de Inleiding wordt gerefereerd naar de levering van elektriciteit in duurzame milieumomstandigheden, dit vraagt om een verduidelijking aangezien de levering van elektriciteit net het onderwerp uitmaakt van de milieubeoordeling van het strategisch ontwikkelingsplan 2010 – 2020 van Elia.

Er ontbreken een aantal gegevens die nodig zouden zijn om een SMB uit te voeren, aangezien het om een prospectieve studie gaat en niet om een plan (geen enkele informatie over de mogelijke inplanting van de nieuwe productie-eenheden waaraan wordt gedacht). Daardoor is het niet mogelijk om de impact die de basisscenario's van de PSE en de alternatieve scenario's effectief zouden hebben, volledig te evalueren. Het zal belangrijk zijn om in het afgewerkte register een specifiek punt te voorzien over de limieten van de studie, want het is waarschijnlijk dat ze geen volwaardige milieubeoordeling zal kunnen realiseren gelet op het gebrek aan gegevens (dat wordt op verschillende plaatsen in de tekst aangehaald). Het is belangrijk om de lezer te informeren over het kader waarbinnen de conclusies gebruikt zullen kunnen worden. Een overzichtstabel van de studie op kwalitatief vlak (grootteorde, relatieve impact van de voorgestelde scenario's) zal echter kunnen helpen bij het nemen van beslissingen.

Rekening houdend met het feit dat België een aanzienlijk deel van zijn elektriciteit invoert, zou er in de mate van het mogelijke rekening gehouden moeten worden met de milieu-impact van de productie van het aandeel elektriciteit dat door België wordt ingevoerd, of van de brandstof die wordt ingevoerd voor de productie van elektriciteit in België. De studie richt zich enkel op de bouw van nieuwe productie-eenheden voor elektriciteit op Belgisch grondgebied en op de exploitatie van de nieuwe en de reeds bestaande eenheden.

Wat betreft de outline van de inhoud van het rapport van de SMB, wordt de gedetailleerde informatie over de verschillende vormen van impact gewaardeerd, alsook het voorstel inzake maatregelen voor preventie, mitigatie, en compensatie in laatste instantie.

II. Gedetailleerde opmerkingen over het register

Het comité heeft een analyse gemaakt van het document en wenst de auteurs te bedanken voor de verbeteringen ten opzichte van de EPE1. Het comité waardeert ook de langetermijnvisie. Daar waar het comité geen opmerkingen formuleerde is zij tevreden over de kwaliteit van het geleverde werk en kan zij instemmen met de gevolgde werkprocedure of heeft zij geen expertise gevonden om zich over een bepaald thema uit te spreken (fiche 5, productie nucleair afval).

DEEL 2. BESCHRIJVENDE GEDEELTE

Rubriek 2.1. Context van de prospectieve studie elektriciteit

2.1.4 "Juridisch en beleidsmatige randvoorwaarden"

Dit punt moet op een zo exhaustief mogelijke wijze het juridische en politieke kader voor de PSE2 bevatten. In die zin moet de in de tabel gebruikte methodologie beter doen uitkomen waarom sommige juridische instrumenten moeten worden meegenomen in de beoordeling, hoewel ze initieel niet in aanmerking waren genomen bij de uitwerking van het PSE-project. Praktisch dient verduidelijkt te worden welke aspecten van de juridische en beleidsmatige randvoorwaarden effectief gebruikt zullen worden om de strategische milieubeoordeling uit te voeren.

Op het niveau van de bijzondere elementen van tabel 2.2 'Juridisch en beleidsmatig kader':

- Onder het thema luchtkwaliteit ontbreekt de referentie naar de aanbevelingen van de wereld gezondheidsorganisatie voor ondermeer fijn stof als beleidsmatige randvoorwaarde.

- Betreffende de richtlijn grote stookinstallaties lijkt het document te suggereren dat de gewesten Wallonië en Brussel deze richtlijn niet hebben omgezet (2001/80/EG).

- Het belang van de richtlijn 2009/29 dient onderstreept te worden aangezien de emissies van grote elektriciteit installaties zich binnen de ETS sectoren situeren en bijgevolg onderworpen zijn aan koolstofplafonds en daaraan gekoppelde emissierechten.

- Onder het thema hinder dient ook verwezen te worden naar de aanbevelingen van de Wereldgezondheidsorganisatie inzake geluidsoverlast.

- Verder zou er duidelijk gemaakt moeten worden of de aspecten inzake de levenscyclus van de brandstof, met inbegrip van de ecologische afdruk ervan vanaf de ontginning en/of de productie ervan, meegenomen worden in de analyse;

Deze tabel is volledig, maar om exhaustief te zijn, zouden ook de volgende eisen opgenomen moeten worden:

- Richtlijn betreffende milieuaansprakelijkheid (2004/35/EG) van 21/04/2004 met betrekking tot het voorkomen en herstellen van milieuschade (van toepassing voor verschillende thema's: water, bodem, ecosystemen, habitats, soorten, ecosysteemdiensten, etc.);

- Marien milieu: Wet ter bescherming van het mariene milieu [en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning] in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België 20 Januari 1999. -. (MMM law) + koninklijk besluit van 21/12/2001 betreffende de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België;

- Vlaanderen: "Soortenbesluit" Besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2009 met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer (BS: 13/08/2009);

- Brussel: Ordonnantie betreffende het behoud en de bescherming van de natuur. Natuurordonnantie van 01/03/2012 (gepubliceerd op 16 Maart 2013)

- Wallonië: Decreet betreffende de instandhouding van de Natura 2000-gebieden alsook van de wilde fauna en flora (gepubliceerd op 22/01/2002) + omzendbrief van 30 mei 2013 betreffende invasieve exotische planten.

Rubriek 2.2. Omgeving waarin de studie zal worden uitgevoerd

Er is geen beschrijving van de milieugegevens van het mariene gedeelte van het Belgische grondgebied noch bij bodem, oppervlaktewater, lucht, fauna en flora en geluid. Op zijn minst kan bij deze onderdelen verwezen worden naar de "Initiële beoordeling" die in het kader van de Kaderrichtlijn Marien Strategie werd uitgevoerd.

2.2.1 Geografische locatie

De keuze om de studie te laten slaan op het gehele Belgische grondgebied, zoals bedoeld in rubriek « Studiegebied van PSE » van het ontwerpregister, is opportuun gelet op het algemene karakter van de studie en gelet op het feit dat de studie geen enkele precieze lokalisatie vastlegt voor de vestiging van toekomstige projecten. In tegenstelling tot PSE1 bevat deze studie, wat betreft de perspectieven van elektriciteitsbevoorrading, geen referenties naar concrete projecten die in de steigers staan of waarvoor een (vergunning- of andere) procedure opgestart is. Het Comité beveelt aan om de reeds gekende projecten, ter informatie, ter beschikking te stellen.

2.2.2 Milieugegevens van de omgeving

De beschrijving van de algemene milieutoestand is onvoldoende toegespitst op de effecten die als scoped-in werden aangeduid onder tabel 3.2. In het bijzonder vraagt het comité meer aandacht te schenken, enerzijds aan de recentste fijn stof-metingen en deze te vergelijken met de Europese normen, en anderzijds de aanbevelingen van de wereld gezondheidsorganisatie. In eenzelfde lijn vraagt zij ook aandacht te schenken aan de thermische stratificatie en de zuurstofbalans van de waterlopen als gevolg van het gebruik van koelwater.

Deze rubriek moet worden beschouwd in de context van de PSE, en niet in abstracto. Nu lijkt ze te vaag, en zelfs weinig relevant. Er zou dan ook een beschrijving moeten zijn van de huidige milieusituatie die verband houdt met de elektriciteitsproductie en -verbruik.

Het zou tevens nuttig zijn om te focussen op de milieuthema's die relevant zijn om de gevolgen van de milieueffecten van de PSE te beoordelen (cf. toestand van de luchtkwaliteit, afvalbeheer, toestand van de kwaliteit van de oppervlaktewateren, ...).

In het punt Fauna en Flora (punt 2.2.2.4) wordt de geboden informatie op een gedetailleerde manier gepresenteerd. Die informatie zou aangevuld kunnen worden met een vergelijkende presentatie (op EU-niveau) of uitgedrukt in een percentage (cf. hoofdstuk van de nationale biodiversiteitsstrategie, 2013, nationaal rapport bij het Biodiversiteitsverdrag, 2009). Het KBIN zal de auteur hierover inlichtingen kunnen verstrekken.

Rubriek 2.4. Tijdshorizon van het plan-MER

Het comité verheugt zich over het feit dat de prospectieve studie, in tegenstelling tot de voorgaande studie, betrekking heeft op een uitgebreidere tijdsperiode.

Rubriek 2.7. Link tussen de studie en andere relevante PPP's

Het lijkt belangrijk dat de strategische milieubeoordeling m.b.t. het ontwikkelingsplan 2010-2020 (Ela Plan) meegenomen wordt daar deze een belangrijke invloed heeft op de inplanting van bijkomende productiecapaciteit.

Het Comité vraagt zich af of in tabel 2.15 ook niet verwezen moet worden naar het ontwerp KB Marien Ruimtelijk Plan, omdat het MRP bepalend kan zijn voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie op het Belgische deel van de Noordzee.

Rubriek 2.8. Beschikbare basisinformatie

Deze inlichtingen zijn onvolledig en dus onevenwichtig tussen de verschillende instanties. Het is aanbevolen deze rubriek te vervolledigen, in het bijzonder voor wat betreft de biomassa.

DEEL 3. TE BESTUDEREN MILIEUEFFECTEN

Rubriek 3.1. Scoping-in en scoping-out van milieueffecten

Er is veel overlap tussen de verschillende milieueffecten, daarom de vraag om de volgende milieueffecten op te nemen onder het milieueffect "impact op de ecosystemen" – dit kan best toegelicht worden in § van tabel 3.3 (pg 52) – er kan in deze tabel niet vermeld worden dat de volgende milieueffecten niet significant zouden zijn:

- Impact op zeezicht,
- Wijziging op het getijregime,
- Wijziging in het sedimentatieregime oppervlaktewater (deel "marien milieu"),
- Wijziging van de watertemperatuur oppervlaktewater (deel "marien milieu"),
- Impact op biodiversiteit,
- Impact op genetisch vlak,
- Impact op soorten.

Waarom worden de volgende milieu-impacten uitgesloten?

- Aantasting op archeologische waarden / erfgoed,
- Impact op menselijke activiteiten.

De checklist-tabel inzake scoping-in is erg belangrijk. Het zou nuttig zijn om er de informatie aan toe te voegen over de aard van de planten die gebruikt worden voor de productie van biomassa (ecologische voetafdruk, ggo's, invasieve uitheemse soorten,...) zowel voor de productie in België als in het buitenland. De impact voor de biodiversiteit buiten de Belgische grenzen van de productie van biomassa mag niet vergeten worden.

Er wordt gevraagd om meer aandacht te besteden aan de impact op de biodiversiteit, de soorten, en in het bijzonder de biomassa die gebruikt wordt in de elektriciteitsproductie.

Rubriek 3.2. Bestudeerde aspecten van de relevante milieueffecten

Fiche 1: Scopingsfiche voor milieueffect "Aanrijking lucht"

De deeltjes die gevolgd moeten worden zijn niet langer enkel de PM10 maar daarnaast moeten ook de PM2.5 gevolgd worden (zie 2008/50/EG).

Het Comité vestigt de aandacht op de ratificatie van het protocol van Göteborg en op de NEC-richtlijn.

Fiche 2: Scopingsfiche voor milieueffect "Uitstoot van broeikasgassen"

Gezien grootschalige elektriciteitsproductie installaties onderworpen zijn aan de richtlijn 2003/87/EG (ETS-richtlijn) vallen deze onder een Europees Broeikasgasemissieplafond en zijn zij onderhevig aan het inleveren van emissierechten die zij dienen aan te kopen op de primaire of secundaire markten. Interessant hierbij is de emissies te koppelen aan deze prijs om zo tot milieuoportunitetskosten te komen.

Ook in het kader van end of pipe maatregelen (CCS) zal bovenstaande opportuniteitskost een doorslag gevende factor zijn.

Een belangrijk ontbrekend element in het te monitoren milieueffect betreft het mee verbranden van vaste biomassa en/of biogas en de mate waarin indirecte emissies van deze biomassa in rekening worden gebracht.

Fiche 3: Scopingsfiche voor milieueffect "Aanrijking bodem"

Het Comité vraagt zich af of SOx en NOx ook in rekening gebracht zullen worden.

Fiche 4: Scopingsfiche voor milieueffect "Generatie niet-nucleaire afvalstromen"

Het Comité vestigt er de aandacht op dat Arcadis het probleem lijkt te minimaliseren van definitief afval dat veroorzaakt wordt door de onvermijdelijke productie van niet nuttig toe te passen rest fracties. (verbrandingsas, residuen van rookzuivering).

Fiche 6: Scopingsfiche voor milieueffect "Impact op de menselijke gezondheid"

Het Comité beveelt aan om deze fiche uit te breiden met de impact op de geluidshinder.

Fiche 7: Scopingsfiche voor milieueffect "Impact op de ecosystemen"

Het Comité beveelt aan om deze fiche ook aan te passen m.b.t. de hierboven vermelde impacten. Voor wat betreft de indicatoren voor het mariene milieu, verwijst het Comité de auteur naar de "Good Environmental Status"-milieudoelstellingen en de indicatoren van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie.

Het Comité beveelt aan om de fiche de nieuwe naam « impact op de biodiversiteit » te geven en te herstructureren volgens de effecten op het genoom, de soorten en de ecosystemen. De auteur zou de impactstudies nog verder moeten uitbreiden dan wat in dit laatste punt is opgenomen (cf. supra biomassa).

Bijzondere opmerkingen

p 12. Legende van de tabel: "productie van elektriciteit in België per energiebron" nader omschrijven. Ook het aandeel in percentage vermelden in de totale geproduceerde elektriciteit.

p. 13. "Verdrag van Firenze (Raad van Europa)" vermelden in plaats van " Verdrag van de Raad van Europa van Firenze".

p. 20. De wet op het natuurbehoud van 12/7/1973 is nog van toepassing op federaal niveau (zoals gewijzigd door de wet van 12/7/2012), ten dele op Vlaams niveau en ten dele op Waals niveau. Ze werd opgeheven op Brussels niveau en vervangen door de ordonnantie van maart 2012 betreffende het natuurbehoud.

p.41. Men zou nauwkeuriger moeten zijn wanneer de gewesten worden vermeld : (a) ofwel meer informatie over welke "diensten, besturen ..." van de gewesten of (b)verwijzen naar "de relevante instanties van de gewesten en de federale overheid".

p 73. Het zou beter zijn om voetnoten te maken van de Romeinse cijfers in de tekst.

Het SEA Comité adviseert aan de auteur van het Ontwerp register voor de prospectieve studie betreffende de zekerheid van elektriciteitsbevoorrading tot 2030 om zijn ontwerpregister aan te

passen in functie van de hierboven vermelde opmerkingen vooraleer die als beslist te beschouwen in de zin van artikel 10, §2 derde lid van de wet van 13/02/2006 (als basis voor de voorbereiding van het milieueffectenrapport).

Overeenkomstig Art.14 §1 van het koninklijk besluit van 22/10/2006 betreffende de organisatie en de werking van het AdviesComité voor de beoordelingsprocedure van de gevolgen van de plannen en programma's die aanzienlijke effecten kunnen hebben op het milieu, werd dit advies bij consensus uitgebracht.